

Е. С. Соловей

Антологія

АНТОЛОГІЯ (грец. *ἀνθολογία*, букв. – збирання квітів) – збірник творів різних авторів, здебільшого одного жанру або роду, іноді – за тематичним принципом. Найдавнішою власне А. вважають зб. епіграм «Вінок», яку уклав давньогрец. поет Мелеагр із Гадари (бл. 90 р. до н. е.), хоч і за три століття до «Вінка» вже існували аналог. зібрання творів цього жанру. Мелеагр зібрав у «Вінку» твори майже 50-ти поетів від Архілоха (7 ст. до н. е.) до своєї сучасності, включаючи й самого упорядника. Завдяки репрезентативності й зручності А. у наступні століття і до наших днів з'являється значна кількість таких видань. Одні укладачі створювали цілком нові А., ін. об'єднували А. своїх попередників у нову цілість. У новочас. літературі виникли нові типи А., що репрезентують окреме нац. письменство, певну літ. добу або жанр. Очевидно, різновидом А. можна вважати також хрестоматії. У давньоукр. літературі «зборники», збірки типу «Бджоли» – переклад афорист. висловлювань (у числен. списках доповнювалися в Україні та Білорусі місц. матеріалом) – були, по суті, А. Іноді А. – це зібрання творів, різних за жанром, часом та місцем написання, де об'єднувал. принципом є вподобання укладача або замовника. У 19 ст. А. представлена здебільшого альманахами й збірниками. «Антологія руська» (Л., 1881) містила твори 42-х укр. поетів – від І. Котляревського до І. Франка. Знач. поширення набули А. наприкінці 19 – поч. 20 ст. («Вік», «Акорди», «Розвага», «Українська муза», «Будні» та ін.). А. може підсумовувати літ. розвиток на певному час. проміжку («За 25 літ», 1924), відображати розвиток жанру («Українська радянська новела», 1948; «Українська радянська п'єса», т. 1–5, 1949–55; «Антологія українського оповідання», т. 1–4, 1960; усі – Київ). У певні моменти сусп. розвитку А. стає значною подією культур. життя; так було сприйнято громадськістю «Антологію української поезії» у 4-х т. (К., 1958), до якої вперше включено заборонені тривалий час твори деяких репрес. письменників. Одноименна А., видана 1984–86 у 6-ти т., репрезентувала розвиток укр. поезії від часу її виникнення до серед. 80-х рр. значно повніше. Темат. А., видані у 80-х рр. («Аполлонова лютюня. Київські поети 17–18 ст.», 1982; «Пісні Купідона: Любовна поезія на Україні 16 – поч. 19 ст.», 1984; «Земна нев'януча краса. Українська пейзажна лірика», 1986; «Марсове поле: Героїчна поезія на Україні 10 – першої пол. 17 ст.», 1988; усі – Київ), значно розширили уявлення про укр. літературу. Численні А. поезії народів СРСР, видані в рад. час, мають певну цінність як із погляду міжнар. культур. обміну, так і тому, що чимало талановитих поетів змушені були заробляти на життя

переклад. працю; проте надто часто такі видання приурочувалися до певних дат, підготовка їх мала характер кампаній, робилися вони «бригадним методом», відбір творів здійснювався за ідеол. принципом. Давалося це взнаки й у виданих у той період А. зарубіж. поезії (чес., словац., польс., болг. тощо), хоч вони мали загалом неабияку культурну цінність (як і видана 1983 А. «Слов'янська ліра», яку впорядкував Р. Лубківський). А. укр. літ-ри, видані в повоєн. час у країнах соціаліст. табору, також упорядковані під кутом зору комуніст. ідеології та пропаганди. Натомість «Координати. Антологія сучасної української поезії на Заході» (Нью-Йорк, 1969), яку уклали Б. Бойчук та Б. Рубчак, давала альтернат. версію поет. розвитку, вільну від того ідеол. диктату, що панував на «материковій» Україні. Ця А., як і «Розстріляне відродження», впорядкована Ю. Лавріненком, вельми прислужилася дослідникам, коли настав час ліквідації сумнозвісних «білих плям» в укр. письменстві. В А. «Золотий гомін. Українська поезія світу» (К., 1991) представлено понад 100 укр. поетів із різних континентів. Іноді один і той самий різновид А. може цікаво модифікуватися за різних суспільно-літ. обставин: якщо «Молода поезія України» (К., 1978) символізувала достоту компарт. «підкування» про молодих письменників, то «Вісімдесятники. Антологія нової української поезії» (Едмонтон, 1990) знаменувала радик. зміни в літературі як вияв змін геополітичних. У серед. 90-х рр. молодіжні А. – «Молоде вино. Антологія поезії» (1994), «Тексти. Антологія прози» (1995) та «Опудало. Українська прозова сатира, гумор, іронія 80–90-х років ХХ ст.» (1997; усі – Київ) – своєрідно відобразили подальшу поляризацію літ. генерацій і опосередковано кризову ситуацію у видавн. галузі, коли для письменника реальнішою можливістю публікації є А., а не видання власної книжки. Остан. часом виходять також А. філософ., соціол., екон. думки тощо.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Акорди. Антологія української лірики від смерти Шевченка. Л., 1903;
2. Зеров М. Антологія римської поезії. К., 1920;
3. Антологія західноукраїнської літератури 20 ст. Х., 1930;
4. Антологія української поезії. Х., 1930–31. Т. 1–3;
5. Антологія сучасної української поезії. Л., 1936;
6. Антологія Української Поезії. Лондон, 1957;
7. Поезія грузинського народу: Антологія. К., 1961. Т. 1–2;

8. Таджикицька поезія: Антологія. К., 1962;
9. Антологія поезії бачвансько-сримських руских писательох. Руски Керестур, 1963;
10. Чеська поезія: Антологія. К., 1964;
11. Словацька поезія: Антологія. К., 1964;
12. Калинові мости: Антологія молоді білоруської поезії. К., 1969;
13. Сонячне гроно: Молода грузинська поезія. К., 1970;
14. Сузір'я французької поезії: Антологія. К., 1971;
15. Весняні кодри: Молода поезія Молдавії. К., 1973;
16. Севанський світанок: Антологія молоді вірменської поезії. К., 1973;
17. Бурштинові береги: Молода поезія Латвії. К., 1974;
18. Антологія болгарської поезії: В 2 т. К., 1974;
19. Таллінське небо: Антологія молоді естонської поезії. К., 1975;
20. Цвіт мигдалю: Антологія молоді узбецької поезії. К., 1975;
21. Квіти гір: Молода поезія Киргизії. К., 1976;
22. Український сонет: Антологія. К., 1976;
23. Голоси стародавньої Індії: Антологія давньоіндійської літератури / Пер. із санскриту. К., 1982;
24. Антологія рускей поезії. Нови Сад, 1984;
25. Литовська радянська поезія. К., 1985;
26. Золоте руно. З античної поезії. К., 1985;
27. Вірменська класична поезія: Антологія. К., 1988;
28. Французька п'єса 20 ст. Театральний авангард. К., 1993;
29. Антологія літератури Сумщини. С., 1995;
30. Економічна реформа: Антологія: В 4 т. [К.], 1995;
31. На нашій, на своїй землі: Антологія різномовної поезії України: В 3 кн. К., 1995;
32. Українські гуманісти епохи Відродження: Антологія: У 2 ч. К., 1995;
33. Антологія сучасної поезії. Десять українських поетів. К., 1995;
34. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Л., 1996;
35. «Святі чуття, закладені в молитву...»: Антологія укр. молитви: У 2 кн. Чц., 1996;
36. Українська духовна поезія XVII–XX ст.: Антологія. К., 1996;
37. Ми тут не гості...: Антологія русин. та укр. поезії Югославії. Уж., 1997;
38. Іменник. Антологія дев'яностих. К., 1997;
39. Близнята ще зустрінуться: Антологія драматургії української діаспори. К.; Л., 1997;
40. Антологія модерної української драми. К.; Едмонтон; Торонто, 1998;
41. Консерватизм: Антологія. К., 1998;
42. Сучасна політична філософія: Антологія. К., 1998;
43. У чеканні театру: Антологія молоді драматургії. К., 1998;
44. Двадцять австрійських поетів 20 ст. К., 1998;
45. Над рікою часу. Західна українська поезія 20–30-х років. Х., 1999;
46. Антологія краю. Долина. Болехів. Околиці. Л., 2000;

47. Націоналізм: Антологія. К., 2000;
48. Стежка крізь безмір. Сто німецьких поезій (750 – 1950;
49. перекл. І. Качуровського). Париж; Л.; Цвікау, 2000.

Бібліографічний опис:

Антологія / Е. С. Соловей // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-42932>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).